

KAMU YÖNETİMİ VE MEMURLARIN SORUNLARINA YÖNELİK ÖNERİLER

Hüsnü MERDANOĞLU

Kamu Yönetimi Uzmanı

Günümüzde, örgütlenmiş sosyal topluluğun en üstü olan devletin önde gelen görevi, yurttaşlara hizmet sunmak ve bu hizmet karşılığında yurttaşlık ödevi beklemektir. Sunulan hizmetler ise, çoğunluğu memurlar eliyle yerine getirilen kamu hizmetidir. Kamuda, memurların başarısı, doğal olarak kamu yönetiminin başarısını, Kamu yönetiminin başarısı da devletin başarısını yansıtır.

Hukuk devletinde hükümetler, zaman zaman kesintiye uğramasına, yargı kuruluşlarının dinlence ayına girmesine karşın, "idare" olarak isimlendirilen kamu örgütünün içinde yer alan kamu yönetimi, hiç bir kesintiye uğramadan sürekli olarak görev başında olması devletin sürekliliğinin gereğidir.

Devlet yönetiminde, kamu yönetiminin öneminin ve etkinliği her dönemde, siyasi kuruluşların ilgisini çeker. İktidarı elde eden siyasi partiler bu etkinlikten yararlanarak kendi kadrolarını kurarak, kamu yönetiminde etkili olmanın yollarını ararlar. İktidarda olmayan ancak yürürlükteki yasalar uyarınca ülkeye hizmet için kurulmuş olan diğer siyasi kuruluşlar ise bu kadrolaşmadan huzursuz olurlar, doğal olarak huzursuzluklar, ülke yönetiminin geneline yansır. Huzursuzlukların önlenmesi ise, kamu yönetiminin belli bir siyasi kuruluşun güdümüne girmeden, sadece devlet çıkarını ve huzurunu gözetmekle olasıdır. Tarafsız devlet hizmetlerinin yerine getirilmesi ise, tutarlı kamu yönetimi siyasalarının yerleşmelerine bağlıdır.

Nevarki; Kamu yönetimimizin siyasasının yeterli olduğunu söylemek olası değildir. Kamu yönetiminde görev alan memurların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen 657 sayılı Yasada bugüne dek, yasa ya da KHK ile 77 kez değişiklik yapılmış olması, ek, geçici ve ek geçici maddeler ile 127 madde eklenmiş bulunması bunun göstergesidir. Öteyandan, 4158 sayılı yasa ile, 2451 sayılı Yasaya eklenen ve "... Başbakanın imzası ile yapılması öngörülen atama, nakil ve görevden alma işlemlerinde" en çok tiyesi olan Başbakan Yardıncısının da imzasının aranılacağı hükmünü içeren madde ise, kamu kadrolarında siyasi kayırmacılık olduğu ve bunu önlemeye yönelik yasal önlemin açık kanıtıdır. Ancak bu önlem, sadece koalisyon ortakları arasında uyumun sağlanmasına yönelik bir önlemdir.

SORUNLAR

Ülkenin kıt kaynaklarının devlet yararı için en verimli şekilde kullanılmasında, dünyada gelişen son teknolojik yenilikleri ulus yaşamına yansıtılmasında... kamu kadrolarında görevli "memur" ya da "bürokrat" sanı taşıyan kamu görevlilerinin etkinliği yadsınılamaz. Devlet yaşamında bu denli etkili bu kesimin kimi sıkıntıları bulunmaktadır. Doğal olarak bu sıkıntıların devlet yönetimine de yansması kaçınılmazdır. Kamu görevlileri ile ilgili yeni iyileştirmelerin gündemde olduğu şu günlerde, sözkonusu sıkıntılara değinmeyi ve önerilerde bulunmayı devlete olan saygımızın bir gereği olarak görmekteyiz.

1) Genel idarede görev alan kamu yöneticileri için özel bir okul bulunmamakta, bu kadrolara, belli hizmet yılını doldurmuş, herhangi bir okuldan "diploma" alan kişiler atanabilmektedir. Böylece çok çeşitli düzeyde ve içerikte eğitim görmüş olanlar ayrı bir özen ve uzmanlık isteyen kamu yönetiminde görev almış olmaktadır. Hizmetiçi eğitim yerleri dinlence yeri(kamp) olarak kullanmakta olduğundan, kamu görevlilerine yerli ve sürekli izleneye bağlı hizmetiçi eğitim de verilmediğinden, kamu görevlilerinin eğitimi kendi özel çabalarına kalmaktadır.

2) Bir kadroya atanmak için özel eğitim koşulunun aranılmaması ve salt "diploma"nın yeterli olması, "adaminın" bulunduğu sürece bir kadro kapmayı geçerli kılmakta, "adam" bulmak için birçok kamu görevlisi özellikle "siyasi"lerin kapılarına yığılmaktadır. Böylece, yürürlükteki yasaların kariyeri ve yeterliliği (liyakatı) öngörmüş olmasına karşın, örtülü olarak, özünde çıkarıcılığı içeren "ganimet" sisteminin uygulanmasına olanak tanınmaktadır. Sonuçta; işe, kişi değil, kişiye iş aramaları yaygınlaşmakta ve kamu kadrolarında "boş gezenin boş kalfası" görünümünde ancak "memur" kimliğinde kişilerin sayısı çoğalmakta, görevine, yasalara, devlete saygılı kamu görevlilerinin üstüne "adamını" bulan "torpilli" kişiler getirilerek, kişilerin onuru, kişiliği ve çalışma gayretleri köreltilmektedir.

3) Kamu görevlerinin iş tanımı, bu görevlerde görev alanların işlerini ne denli yerine getirdiğini ortaya koyabilecek, iş değerlendirme yöntemi, başarıyı ya da başarısızlığı ölçme teknikleri geliştirilmediği için, kamu kadrolarını "adamı" olanın işgal etmesi süreklilik kazanmaktadır.

4) Devlet işinin süreklilik ve işbirliğine dayanması gereğine karşın, eşit işe eşit ücret siyaseti yerleşmediği için, kamu hizmeti görenler arasında kırgınlık ve zıtlasma yaşanılmakta böylece, bir devlet için çok tehlikeli anlam içeren devlete yönelik küskünlük artmaktadır.

5) Kamu konutlarından yararlanma ölçü ve uygulamalarında da benzeri "keyfilikler" görüldüğü için, kamu kadrolarından başka kamu konutları yönünden de ayrı bir küskünler ordusu çoğalmaktadır.

6) Kimi üst kadrolarda bulunduktan sonra, emekli olmak koşuluyla ekgöstergesi yüksek başka bir kadroya atanma, böylece; emeklilikte ve öldükten sonra mirasçılara yüksek aylık bırakma uygulamaları, ortaçağda cennet tapusu dağıtan din tacirlerini anımsatmaktadır.

ÖNERİLER

Kısaca değindiğimiz bu sorunlara yönelik önerilerimize gelince;

1) Türk Kamu Yönetimine yönetici yetiştirmekte en deneyimli kuruluş olan Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Türk Kamu Yönetimine yönetici yetiştiren okula dönüştürülerek, iller düzeyinde yaygınlaştırılmalı ve bu yerlerde eğitim görenlerin üst kadrolara atanmalarına öncelik verilmelidir.

2) Kamu yönetimimizde görevli olanlar ve görev alacaklar; genel içerikli hizmetiçi eğitim izlencelerinden geçirilmelidir. Bu izlencelerde; genel kültür yanında, Atatürk ilke ve devrimlerinin ulusal ve evrensel önemine yer verilmelidir. Çünkü, ülkemizin içinde yaşadığı bütün ulusal sorunların temelinde, Atatürk ilke ve devriminin gerçek anlamda ülke yönetimine yansıtılmadığı yatmaktadır. Kaldı ki, yürürlükteki 657 sayılı Yasanın 6 ncı maddesi uyarınca her kamu görevlisinin, Atatürk ilkelerini yaşama yansıtmak "namus ve şeref" borcudur. Bu borcun yerine getirilebilmesinin önkoşulu bu ilkeleri ve Devrimin özünü bilmekle olasıdır.

3) Kamu görevlerinin iş tanımları, iş değerlendirme yöntemleri geliştirilmeli böylece görevin gereğini yerine getiremeyenlerin üst kadroları işgal etmeleri önlenmelidir.

4) Eşit işe eşit ücret esesları ve aynen askeri yükselme yöntemlerine benzer terfi sistemi geliştirilerek, torpilli uygulamalar sonucunda büyük çoğunun onurlarının incinmesi dolayısı ile de devlete olan küskünlük önlenmelidir.

5) Kamu konutları bulunan kurum ve kuruluşlar konutta oturanların, oturma sürelerini ve hak etme puanlarını periodik olarak ilan etmeli, kişiler kendi durumlarını bilmeli gereksiz şaibe ve örtülü kayırmaların önlenmesi sağlanmalıdır.

6) Memurların kadro yokluğu nedeniyle yükselebilecekleri derecelere atanmaları engellenmemeli, atama ve yükselmeler, Yasanın öngördüğünden çok atamaya yetkili yöneticilerin istencinde olması nedeniyle memur güvenliği yeterli olmadığı için, kamu mallarının yağmalanması durumunda sessizliği yeğleyen memurun cesaretine destek verici memur güvenliği sağlanmalıdır.

7) Adam kayırma ve kadro boşaltma amacı güden, emeklilik öncesi yüksek ekgöstergeli kadrolara atama uygulamaları, açık bir eşitsizliği yan-

sıttığı için, bu uygulamalar ya emekli aşamasına gelen her kamu görevlisi için yaygınlaştırılmalı ya da tamamen önlenmesine yönelik yasal önlem alınmalıdır.

SONUÇ

Çok özet olarak değindiğimiz ve hemen her kamu kuruluşunun özlük dosyalarında örnekleri bulunan bu konulara, yetkililerin duyarlı olmaları ve gereği için yasal önlemleri kamu yönetiminde yaşama geçirilmeleri şu iki yararı sağlayacaktır:

1) Sabahtan akşama dek kadro ve ünvan isteği için kapıları aşınan siyasiler ile etkili ve yetkililer, kişilere kadro ve ünvan aramak yerine gerçek görevlerine ve ülke sorunlarına yönelik çalışmak için zaman bulabileceklerdir.

2) Devlet yönetiminin temel taşı olan kamu görevlileri huzur ve güvene kavuşacak, bu huzur ve güvenin, Devlet yönetimine de yansıtacağı için, asıl önemli olan, kimi keyfi uygulamalardan dolayı devlete yönelik küskünlük sözkonusu olmayacak, ülke yönetiminde mutluluk ve huzur sağlanmış olacaktır.

Unutulmamalıdır ki, hiçbir askeri ünvan sahibi kişinin, bir başkasından bir üst rütbeye terfisi için aracı olmasını istemesi görülmemiştir. Çünkü yükselme koşulları yasa ile açık, net ve tartışmasız şekilde esasa bağlanmıştır. Benzeri esesların sivil kadrolara uyarlanması ne gibi sakıncaları olabilir ?